

Nagyobb iskolai önállóság — és a feltételek

„Az új oktatási törvény és az iskola valósága” címmel Gazsó Ferenc, a művelődési miniszter helyettese tartott előadást tegnap, kedden Szegeden — a középiskolák igazgatóinak, szakfelügyelőknek, az oktatásügyi párt és állami testületekben dolgozó irányítóknak. A fórumot Rákos Istvánné, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője nyitotta meg, ott volt Koncz János, a megyei pártbizottság titkára is. Az alábbiakban Gazsó Ferencnek az új törvény legfontosabb elemeit ismertető előadásából főként a középiskolákra vonatkozó részeket közöljük, rövidített formában.

A magyar oktatásügyben fordulatot jelentő törvény az iskola folyamatos megújításának programja; a tartalmi, minőségi fejlesztést célozza, a fokozatosság jegyében, olyan lépésekben, amelyekhez megvannak az anyagi és pedagógiai feltételek. A törvény számos normatív elemét, elvét nyilvánvalóan csak hosszú idő alatt lehet a gyakorlatban megvalósítani.

A középiskolákban a tartalmi fejlesztésnek nem kedvez az a tény, hogy a tanuló létszám még hosszú évekig emelkedik, s a tervezett tanterem-építkezésekkel is csak az úgynevezett szintentartó ellátottságot lehet biztosítani, illetve a nagyobb városokban a helyzet romlik. Nagy gond lesz megfelelő számú pedagógust biztosítani. A felsőoktatás fölveteli keretszámainak növelésével (az idén már 600-zal több hallgatót vesznek föl, mint tavaly) nem lehet a problémát megoldani, ezért a pálya megtartó képességét, vonzerejét kell növelni. A bérezés javításával, a jelenlegi bérigazságtudás átalakításával és fő-

ként a pedagógiai feltételrendszer átalakításával. Ennek lényege, hogy az iskolák önfejlesztési lehetőségeit biztosítsuk. Az értelmiség-utánpótlás feladatát a gimnáziumok csak akkor tudják megoldani, ha a mostani uniformizáltság helyett: a differenciáltság, a sokszínűség jellemzi az oktatást. Nem központilag szabályozott, hanem az iskolák által, a helyi viszonyoknak megfelelően kialakított eljárásokra van szükség, olyan speciális oktatási formákra (fakultáció, tagozatos osztályok, két tannyelvű gimnáziumok, stb.), amelyek a tanulókkal való differenciált foglalkozást elősegítik. Őszi iskolai döntés kérdése lesz a fakultáció, a tagozatos rendszer, a kötelezőn túli ismeretanyag meghatározása; s a pedagógusok alanyi joga: a tanítási módszert megválasztása. Mindehhez, vagyis a tanárok szakmai önállóságához és kompetenciájához szükséges a

képzésük, valamint a szakmai szolgáltatások egész rendszerének fejlesztése. A nagyobb önállóság azonban önmagában is motiváló erő lehet, hogy a szűkös pénzügyi viszonyok között is emelkedjen a tartalmi munka színvonala.

A nem szakmai tartalmú kérdésekben ezután sem a nevelőtestületeknek kell döntenie. Am megismerjük a központi rendeletek és helyi szabályozások dzsungele (jelenleg 800 központi, 6 ezer helyi intézkedést kell érvényesíteni az iskolákban), a törvény hatálybalépésével összesen 12 központi jogszabály érvényes az egész oktatásügyre.

Az önállóság hatékonyabb külső ellenőrzést kíván, amelyet a mostani módszerekkel nem lehet elérni. A tanulók tudását kell nézni, meglévő és ezután kidolgozandó módszerekkel, de semmiképp sem szabad kiüvölni beavatkozni pedagógiai folyamatokba.

S. E.

Hagyományok — mai színpadon

Az „Oroszország” táncgyűttes műsora

Az „Oroszország” nevű hivatásos táncgyűttes szegedi vendégszereplése, a vasutas művelődési házban tegnap, kedden lebonyolított fellépésük igazolta: az önmaguk elé tűzött célokat magás színvonalon valósították meg. Az OSZSZSZK nemzeti táncait, az ott élő népek és nemzetiségek népi hagyományait a mai ember gondolkodásához és érzésvilágához igazítva, látványos színpadi táncokká formálva segítenek megőrizni. Korunk égető problémáival foglalkoznak a tánc nyelvén, olyan emberi igazságok híveiként,

Schmidt Andrea felvétele
Körtánc a színpadon

mint a barátság, a munka, a béke. A folklór számukra a forrás, a színpadi látványosság alapja. Elbeszélő jellegű táncképekben — melyeknek dramaturgiai íve van, a szereplők meghatározott tulajdonságok hordozói — számos a korszerű tánc- és zenei megoldás, a hatékony esz-közé, az élénk színpadi látványosság. Díszes jelmezekkel és föltétlen tánctechnikai felkészültséggel érnek el megkapó hatást. A fiatal táncosok sokoldalúak, a külföldi stílusú és egymástól eltérő „alapszókincstől” nemzeti, nemzetiségi táncokat egyformán jól ismerik, előadásmódjukon látszik, hogy legtöbbjük balettintézeti

képzés után kerülhet az együttesbe.

Tamara Lukjanova vezető balettmester állította színpadra műsorszámait. Lírai körtánc, a sajátos orosz négyes, baskir, itelmen, kalmuk, vepsze, korják, burját nemzeti táncok motívumaira épülő számok, elbeszélő táncképek tették változatosabbá a látványos programot. „A béke indulója” című hatásos tánckompozíció zárta a műsort, amellyel már Csehszlovákiában, Olaszországban is nagy sikert arattak. Az érdekes dallamvilág, a színes jelmezek és az egymástól eltérő karakterű táncok látványa a szegedi közönséget is tapsokra készítette.

A technikai haladásról

Több mint kétszáz vasipari, műszaki szakember, valamint egészségügyi dolgozó részvételével kedden háromnapos tanácskozás kezdődött a vasasszakszervezet székházában a tudományos-technikai haladásnak a dolgozókra gyakorolt hatásáról, és az ebből adódó szakszervezeti feladatokról. A konferenciát rendező Vas-, Fém- és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezete meghívására 39 külföldi társszervezet képviselői is jelen vannak a tanácskozáson.

Borovszky Ambrus, a va

sasszakszervezet elnöke megnyitójában arról szólt, hogy a mostani tanácskozás célja a műszaki fejlődés irányzatainak előrejelzése. Mint mondotta, az új, korszerű technikának a munkabiztonságot, a munkaegészségügyi helyzet javulását, a nehéz fizikai munka felszámolását is segítenie kell. A prognózisok szerint a technikai átalakulás a következő néhány évben mindenképp a gépiparban, a műszeriparban és a hirtelre adástechnikai ágazatban érezhető hatással

Kézi festésű Zsolnay- porcelánok

Különleges, kézzel festett porcelánfajansz készítményeket előállító manufaktúrát hozott létre a pécsi Zsolnay Porcelángyár. A már korábban is ezzel foglalkozó részlegeket összevonták, és egy helyre telepítették, azokba az üzemcsarnokokba, amelyekben korábban műszaki porcelánokat készítettek. A közelmúltban átköltözött végleges helyére a festő- és aranyozóműhely is, és ezzel befejeződött a gyár alapítójáról elnevezett Zsolnagyarégség létrehozása.

A korszerű, mikroprocesszorral vezérelt égetőkemencék üzembe helyezésével a Zsolnay gyár tavaly megkettőszerezte a kézzel festett porcelánfajansz termékek gyártását. Az idén még nagyobb mennyiséget, több mint százmillió forint értékű díszes mokaalkészletet, bonboniert, tányért, tálát és disztárgyat állítanak elő, jórészt külföldi — amerikai, ausztráliai, jugoszláviai, kanadai, kuvaiti, NSZK-beli és svájci — megrendelésre.

Verseny, vagy szövetség?

Hazai szóhasználatával élve, több lábon áll a Kalocsa Környéki Agráripari Egyesülés. Van tejfeldolgozója — 30 millió liter megát rajta évenként —, konzergyára, tésztaüzeme — mindkettő hagyományosnak mondható, mert a kézzel végzett munkának nagy a szerepe benne —, és van híres paprikafeldolgozója. Ez az utóbbi méltó párja a szegedinek. Többrészes sorozat telne ki a tavaly 102 milliós nyereséggel dolgozó vállalatból — ezeregy száz ember dolgozik benne összesen! —, de érdemesebb talán belekapaszzkodnunk az igazgató, Lakatos Lajos egyetlen kijelentésébe, és azt bogoznunk tovább. Azt mondja ugyanis, hazai körülmények között híve a versenynek, de külföld előtt már nem.

Órúlnünk kell, hogy eddig már eljutottunk, hiszen régóta mondjuk, de még mindig ritkán csináljuk, hogy a termelés legjobb motorja a verseny. Hosszú évtizedek óta monopolhelyzetben levő cégek használnak legalább kettőbe, néha többfelé is, és elkezdnek versenyezni egymással. Várakozással figyeljük például az Állami Biztosító szétválását, és jó szívvel vesszük, hogy mindkét oldalról igyekeznek bevinni a köztudatba a nagy fordulat minden előnyét.

Akár kimondtuk, akár nem, sokan tudják, hogy a paprikatermesztésben eddig is volt hazai verseny. A kalocsaiak például jóval előbb kezdték a paprikamagot a termőhelyre vetni, kihagyva a palántanevelést és a palántarakás fáradságát; túl alapos műtrágyázással előbb nyomták föl a termést a száz mázsa fölé — amíg be nem jött az új minősítési rendszer az átvételnél —, és hamarabb indították a betakarítógépeket is. Visszakanyarodtak a kézi csipedéshez, hogy a kész paprika minőségét evvel is javíthassák. Nem mindig érik be ugyan itt se a géppel vetett paprika, hiszen szeptember végén itt is lehetnek fagyok, de állítja az igazgató, hogy a palántázás, bármilyen nosztalgia él is bennünk iránta, nem jöhet vissza, mert a költségeit nem viseli el a fűszer, se itthon, se külföldön. Arra viszont rájöttek már ők is, nem mindegy, hány magot vetnek egy hektárra. Ha egyetlen mondatban akarnánk kimondani a lényegét, akkor így kellene fogalmaznunk: van, ahol elkerülhetetlen visszalépni, van, ahol nem szabad.

A hazai verseny alaptétele lett az a kívánság, hogy azonos minőségű paprikáért ugyanannyi árat kapjon a szegedi is, mint a kalocsai, bár újabban éppen a márkajelel nehéz kihagyni. Ha Makón gyártanak a szegedi szálamit, időbe telne, mire a vevő méltányolná ezt a változást, csakúgy, ahogy a tokaji bort se lehet elszakítani termőhelyétől, és a somlait se. Ha minden igényes vevő megkülönbözteti a vásárhelyi porcelánt a kalocsai festéstől, és másként nyúl a herendi után, mint a hollóházi vagy pécsi után, csak azért, mert más a gusztusa, nem baj, ha megkülönbözteti a kétféle paprikát is. Bár a paprika nem bor, és nem is porcelán, nagyon egyértelműnek benne, hazai viszonyokra fordítva.

Teljesen egy véleményen voltunk abban is, hadd választhasson a hazai vevő akár minden boltban is a kétféle paprika közül. A kalocsaiak például azt se bánják, ha egymás mellett árulnak a kettőt, akár Kalocsán is. Igaz, mi inkább az övéket láttuk Szegeden is az ősszel a szegedi helyett, de ezt a gondot a kereskedelemlre hárították.

A hazai verseny, akár akarjuk, akár nem, kiterjed a fekete (a házi) és a gyári paprikára is. Hirtelesen és teljesen váratlanul, megugrott a fekete árszám, és belekeveredett az alattomos üzlet is. Régi tétel, hogy hamisítani is lehet a paprikát, és vannak, akik nem tudnak megállni a tisztesség határán. Külföldi példából már halálesetet is mondanak, amikor egyértelműen a kutyvaszított-kevert paprika volt a ludas. Szeretné a hazai vevő, ha a legkiválóbb, export minőségűnél is jobbat kapna, hiszen ő a hazai, ezért nyúl a házi után, és ezért keveredik az üzletes emberek hálójába is. (Ezt a lehetőséget föltétlenül ki kell zárunk, a teljes hazai ellenőrzésével, és a gyári minőségének a javításával.) Ha egyszer szeretünk büszkének lenni paprikás csirkénkre és halászlénkre, akkor hadd legyünk büszkéek a bele való fűszerre is. Nekünk, sajnos, nem elég, ha jobb a paprikánk, mint a spanyoloké, nekünk saját összehasonlítási alapunk van.

A versenyben természetesen szerepe van a csomagolásnak is. Itt úgy mondják, más kell a feleslegesnek, és más a szeretőnek. A diszdoboz, a kalocsai mintával himzett, kicsi zacskó is kedvessé teheti a vevő előtt a paprikájukat.

Számomra úgy, melyik külföldi piacra jut el a szegedi, és hová a kalocsai, de váltig azt erősítgetik, hogy külföldi piacainkon ne versenyezzünk egymással, inkább szövetségben éljünk. Ne szegedi, ne kalocsai, hanem magyar paprika menjen ki külföldre. A más természetű párhuzamok emlegetésére mi ugyan a másik megoldás felé sanditunk, de itt ügyse számít a mi véleményünk. A piac majd eldönti a vitát. Egyelőre lényeges szava van annak a ténynek, hogy egyetlen külkereskedelmi cég forgalmazza mind a kettőt. Az igazgató véleménye szerint a verseny eleve föltételez bizonyos józan szövetséget is.

Természetesen megkérdeztem azt is, miből telik a csoma kézi eltávolítására, a csipedésre (ha a palántázás szóba se jöhet). Gémeában folyik ez a munka. Egyébként a terjedelmes, nagy cég dolgozói közül, négyszázan szakcsoporthoz tagjaként, a termelésben is részt vesznek, munkaidő után.

Horváth Dezső

Védik a Balaton halállományát

A Balatonon, ahol most A Balatoni Halgazdasági Vállalat és a Magyar Horgászati és Halállományvédelmi Szövetségében az időszakban kettő az idén is több millió fozott figyelemmel ügyelnek a rintot költ ivadékok telepítésére. A halászok, a tésére. Ennek az értéknek a halőrök megerősített szolgálata tartanak, járják a partokat, s csónakokkal a ná- önkéntes őrszolgálatot segítik a hivatásos halőrök keresik.

Megint utazik a színház

Mármint a szegedi, és nem is keveset. Alighogy visszatérték hónapos nyugat-európai turnéjukról, nem kevésbé fárasztó szezonvég elé néznek, immár nemcsak az operisták, a próza is. Ime, a naptár.

Péntektől indul vándorútra a Hair; május 16—17-én Egerben háromszor játsszák, 18-án Budapesten, a Vigaszínházban, kétszer — a szegediek produkciója nyitja az országos színházi fesztivál vidéki bemutatósorozatát —, majd 19-én a budapesti KISZ-bizottság meghívására a városligeti rockfesztivál keretében. A labdarúgó-világbajnokság miatt előrehozták a hagyományos évadvégi szombathelyi turnét. Május 20-án már bemutatják a Mária Magdolnát és a Himnuszt a vasi főváros Bartók-termében (ugyanezen a napon még Egerben játsszák az opera Carment), majd 21—22—23-án a Kaktusz virá-

gával, a Viktóriával, illetve a Carmennel vendégszerepelnek Szombathelyen. Rövid pihenő következik, pontosabban a tájolásokat illetően kéthetes szünet, aztán újra indul a verkli. Június 7-én Szolnokon a zenés színházak fesztiválján játsszák a Hairt, 20-án gálaműsorral nyitják a Soproni Ünnepi Heteket. 21-én a fertőrákosi barlangszínház közönsége láthatja a szegediek Carmenjét, másnap a soproniak a Hegedűs a háztetőn, amit 23-án Szombathelyen, 24-én Szekszárdon is színre visznek. A szabadkaiak szerkesztésében Palicson indul Shakespeare-fesztivál június 25-én a szegedi operisták Macbethjével (vagyis Verdi-oppera avatja a Shakespeare-ünnepeket!), de másnap már „igazi” Shakespeare-rel is fellépnek a szegediek: a IV. Henriket játsszák. Június 27-én társulati üléssel ér véget a színi évad Szegeden.

Fejlődő gyógy-idegenforgalom

Hazánkban az utóbbi években — központi és helyi forrásokból egyaránt — mind több pénz fordítanak a termál- és gyógyvízkiaknázására, az erre települő idegenforgalmi létesítmények fejlesztésére. A ta-

paszlatatok szerint a hazai vendégek mellett a Magyarországra érkező turisták jelentős része — csaknem egynegyede — is ki próbálja vizeink fájdalommentes enyhítő, gyógyító, pihentető hatását